

Mark- och miljööverdomstolen

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av Miljömålsberedningens delbetänkande ”Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUFC)”

SOU 2025:21

Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen, har utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta, följande synpunkter på förslaget.

Begränsning av när torvmark får tas i anspråk för exploatering – införande av 3 kap. 4 a § miljöbalken

Miljömålsberedningen föreslår att införa en ny bestämmelse i miljöbalken, 3 kap. 4 a § miljöbalken. I sin uppbyggnad liknar den föreslagna paragrafen den nu gällande 3 kap. 4 § miljöbalken som begränsar ianspråktagandet av brukningsvärd jordbruksmark. Mark- och miljööverdomstolen bedömer, likt Miljömålsberedningen (s. 863), att de tolkningar av uttryck i 3 kap. 4 § miljöbalken som bl.a. skett i praxis även kommer vara relevanta vid tillämpning av 3 kap. 4 a § miljöbalken. Praxis avseende 3 kap. 4 § miljöbalken ger dock ingen ledning i bedömningen om vad som ska anses utgöra torvmark och därmed vilken mark som ska omfattas av den nya paragrafen. Vid tillämpning av 3 kap. 4 § miljöbalken är frågan om vad som utgör brukningsvärd jordbruksmark återkommande. Den frågan kan vara komplicerad och innehålla flera olika överväganden. Det kan enligt Mark- och miljööverdomstolen antas att liknande frågor kommer uppstå vid bedömningen om vad som utgör torvmark. Domstolen anser det därför vara ändamålsenligt med uttalanden från lagstiftaren som ger vägledning i den bedömningen.

Som förslaget utformats förutsätter ett ianspråktagande av torvmark att verksamhetsutövaren alltid kompenserar för de ökade utsläpp av växthusgaser som exploateringen beräknas innehålla. Miljömålsberedningen har dock angett att skyddsåtgärder och försiktighetsmått bör beaktas innan det blir fråga om kompensationsåtgärder och hänvisat till 2 kap. 3 § miljöbalken (s. 863). Enligt domstolen återspeglas detta inte i den lydelse som förslaget nu har. Det bör i det fortsatta arbetet

vidare förtydligas vilka skyddsåtgärder som avses och om kompensationsåtgärder kan bli obehövliga genom vidtagande av skyddsåtgärder.

Begränsning av möjligheten att kunna söka nytt, eller förlängt, tillstånd till torvtäkt – ändring av 9 kap. 6 g § miljöbalken

För att tydliggöra att det i princip råder ett förbud mot nya tillstånd till torvtäkt kan bestämmelsen utformas enligt följande:

En täkt av torv som kräver tillstånd eller anmälan enligt detta kapitel eller föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet får endast komma till stånd när det bedöms som nödvändigt för totalförsvarets behov av energitorv som beredskapsbränsle.

Trots vad som anförs i första stycket får takten inte komma till stånd i en våtmark som utgör värdefull natur- eller kulturmiljö.

Tydliggörande av alternativet om kompensation – ändring av 6 kap. 11 och 35 §§ miljöbalken

Syftet med ändringen är att öka möjligheterna att tillämpa kompensation för negativa miljöeffekter i de fall detta bedöms lämpligt. Mark- och miljööverdomstolen invänder inte mot att uppgifter om möjligheten till kompensation ingår i en miljökonsekvensbeskrivning. Den föreslagna ändringen kan dock tolkas som att verksamhetsutövaren kan välja mellan att lämna uppgifter om kompensationsåtgärder eller uppgifter om åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter. Domstolen uppfattar att Miljömålsberedningen inte föreslår att skadelindringshierarkin ska frångås. Ändringen bör därför justeras på sådant sätt att det framgår att miljökonsekvensbeskrivningen alltid ska innehålla uppgifter om åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter. Därutöver kan också uppgifter om kompensationsåtgärder ingå.

Kravet på att myndigheten ska verka aktivt för formella områdesskydd vid beslut om förbud som ger rätt till ersättning enligt 31 kap. 4 § miljöbalken – ändring av 12 kap. 6 § miljöbalken

Mark- och miljööverdomstolen avstyrker den ändring av 12 kap. 6 § miljöbalken som följer av förslaget.

Syftet med den samrådsskyldighet som följer av 12 kap. 6 § miljöbalken är att säkerställa tillräckligt skydd för naturmiljön. Bestämmelsen reglerar inte formella områdesskydd. Det framstår som främmande att i denna bestämmelse ålägga tillsynsmyndigheten att aktivt verka för inrättande av ett områdesskydd. Syftet med ändringen verkar vidare vara att ekonomiskt effektivisera arbetet med att öka andelen områdesskydd som kan rapporteras till Europeiska miljöbyrån. Detta bör kunna åstadkommas på annat sätt än det nu föreslagna. Bestämmelsen är vidare otydlig och framstår som svår att tillämpa. Vad avses med ”aktivt verka”? Det

framstår som olämpligt med ett krav på att tillsynsmyndigheten ska göra en bedömning om rätten till ersättning enligt 31 kap. 4 § miljöbalken. Denna bedömning är ofta komplicerad och kan även bli en fråga i framtida rättsprocess mot staten.

Mark- och miljööverdomstolen noterar att det även i delbetänkandet av 2024 års skogspolitiska utredning "Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk", SOU 2024:91, föreslås ändringar i 12 kap. 6 § miljöbalken. Det nu lämnade förslaget är inte förenligt med det förslag som lämnats i SOU 2024:91. Ett eventuellt genomförande av förslagen förutsätter därmed att de samordnas och omarbetas.

Anmälningssplikt för restaurering av våtmark, inklusive återvätning av dränerad torvmark – ändring i 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter

Den föreslagna ändringen innebär att en restaurering av våtmark, inklusive återvätning av dränerad torvmark enbart är anmälningsspliktig oberoende vattenverksamheternas storlek. Då verksamheterna, i vart fall teoretiskt sett, kan tänkas bli mycket stora frångår det förordningens generella systematik som, utifrån verksamhetens omfattning, på olika sätt begränsar vilka vattenverksamheter som enbart behöver anmälas. Mark- och miljööverdomstolen anser därför att en ytbegränsning även bör införas i detta fall.

Införande av förordningen om statliga bidrag och ersättning för åtgärder för att restaurera våtmarker inklusive återvätning av dränerad torvmark

Enligt förslaget är beslut enligt förordningen inte överklagbara. Liknande överklagandeförbuds förenlighet med artikel 6.1 i EKMR har tidigare varit föremål för prövning (se HFD 2019 ref. 43 och HFD 2021 ref. 8). Innan förordningen införs bör det därför övervägas om överklagandeförbudet är förenligt med EKMR.

I handläggningen av ärendet har deltagit hovrättsråden Malin Wik och Åsa Hanna samt tekniska rådet Yvonne Eklund.

Föredragande har varit Erik Simberg.

Malin Wik

Erik Simberg